

Müellif: Ömer Nasuhi Bilmen

Dergi: Hilal - Cilt II Sayı 20

Tarih: Ekim 1961

Allahın nuru, her türlü tasavvurların, ulviyetlerin fevkındadır. Bunu bihakkın anlamak, bunun künhüne ermek beşeriyet için kabil değildir. Ancak bu kudsi nurun ebedi şaşasını zihinlere bir dereceye kadar takrib için hakim-i mutlak olan kerim mâbudumuz, şöyle bir temsil ile beyan buyuruyor:

Bu âyet-i celilenin muhtasar tefsiri :

Allahu Azimüşşan göğlerin ve yerin nurudur, bunları yaratıp aydınlatan o'dur, bunları güneş gibi, ay gibi ziyalı, nûrani vasıtalarla maddeten tenvir ettiği gibi göğleri melekleriyle, yer yüzünü de muhterem peygamberleriyle, velileriyle manevi bir surette tenvir ve tezyin buyurmuştur. Nurdan mahrum olan muhitlerde yaşamak, hayata hâdim şeyleri görüp elde edebilmek mümkün değildir. Eğer Allahu Teâla mahlukâtının heyeti mecmuasından kinaye olarak zikredilen semaların, yerlerin, yani bütün âlemlerin mucidi, nazımı, müdebbiri, münevveri olmasaydı bu âlemlerden aslâ eser görülemezdi, bütün mükevvenat, sırf ademden ibaret bulunurdu.

Binaenaleyh bütün semalar, yerler, bütün âlemler, Allahu Azimüşşanın varlığına, birliğine, kudret ve azametinin nihayetsizliğine, nuri ceberutunun bütün alemlere münteşir olduğuna birer şahittir.

Allahu Teâla'nın nuru, her türlü tasavvurların, ulviyetlerin fevkındadır. Bunu bihakkın anlamak, bunun künhüne ermek beşeriyet için kabil değildir. Ancak bu kudsi nurun ebedi şaşasını zihinlere bir dereceye kadar takrib için hakim-i mutlak olan kerim mâbudumuz, şöyle bir temsil ile beyan buyuruyor:

Allahu Teâla'nın nurunun misâli, yüksek sıfatı; içinde misbah bulunan bir mişkat gibidir. Sanki bir daireyi aydınlatmak için evvelce şekli mahsus üzere bir hücre, bir meşale bucağı

bulunuyor, bunun içinde de muazzam, sabahı tanzir eden bir çira parlayıp duruyor.

Bu parlak çirağ, bu lâtif meşale ise bir kandil; bir saf, temiz sırça; bir direhşan fanus içindedir. Bir berrak şişe ampul içinde parıldayıp etrafa ziyalar dağıtan bir mükemmel elektrik kuvveti gibi bulunmaktadır.

O parlak kandil, o âtif çirağı sinesinde tutan fanus ise sanki bir inci gibi saf, bedi, parıldayıp duran bir yıldız gibidir. Öyle alelâde bir sırça değil, belki herhangi bir dirahşan yıldız gibi pürlemean bir halde bulunuyor.

O yıldız gibi lemean edip duran kandilin içindeki latif çirağ, o ilâhî misbah, öyle mübarek, kesirü'l-menafi bir zeytin ağacından tutuşur, her tarafa ziyalar dağıtmağa devam eder ki:

O mübarek ağaç, ne şarka, ne de garba mensuptur. O öyle yalnız tulû zamanında veya yalnız gurup anında güneşe maruz kalarak noksan surette neşv-ü nema bulmuş âdi bir zeytin ağacı değildir. Belki o, bütün gün güneşe musahib, şark ve garb arasında kâin, bihakkın neşv-ü nemaya nail, mükemmel bir ağaçtır. Veya o bihiştî bir şeceredir. Yahut onun neşv-ü neması, nur ve ziyası yalnız şarka veya yalnız garba mahsus olmayıp o, bütün âlemlere şamil, lamekânî bir varlık sahibidir. Denilebilir ki: O, anlaşılmasını bir dereceye kadar teshil ve zihne takrib için elektrik cereyanı gibi bir kuvvete temsil edilebilecek latif, seyyal, mahiyeti bizce gayrı münkeşif bir kudret bediasıdır. Bir halde ki:

O mübarek ağacın zeyti, semeresinin yanup parlayan usâresi, kendisine ateş temas etmese bile elektrik kuvveti gibi hemen hemen bizzat ziya vermeğe başlar, başkasının ateş tutuşturarak yandırmasına ihtiyaç göstermeyecek bir mahiyettedir, daima ziya neşretmeğe yakın müheyya bulunur.

Kur'an-ı mübin, bu beliğ beyaniyle, tarihi nuzuluna nazaran keşfi istikbâla ait olan elektrik kuvvetinin hususi vasıflarını tasvir etmiş gibi bulunmuyor mu? Bu da mucizat-ı Kur'aniyyeden biri sayılmaya layık olsa gerek.

(Nurun alâ nur): Nur üzerine nurdur. O, öyle mahdut bir nur değil, kat kat, katmerli bir ziya kütlesidir, bir aydınlık kaynağıdır, ebedî bir ziya ve safa mecmuasıdır.

Malumdur ki, eşyanın kemaliyle zuhur ve inkişafı, azdadı iledir. Geceleyin zulmetler

arasında parlayan muazzam bir çirağın nuru, kendi varlığını bihakkın hissettirir, muhitindeki zulmetleri açarak kendi varlığındaki faydeleri açıkça göstermiş olur. Zulmetlere mukarin olmayan bir nur, bir ziya ise bu mümtaz varlığını öyle herkese hissettirmiş olamaz.

İşte nur-ı ilâhîde şüphesiz dalâlet zulmetleri arasında münceli olup bunları izale ettiği için güneşin ve sair parlak ecrainin nur ve ziyası ile temsil buyurulmayıp muazzam bir misbahın nuru ile temsil buyurulmuştur. Maamafih öyle bir misbah ile temsil buyurulmuştur ki, onun fanusu bile parlak yıldızlar gibi şaşalı bulunmaktadır. Ve o, öyle boş bir fezâda değil, binlerce ehli imanın secdegahı olan kudsi bir mabedde parlayıp durmaktadır. Artık onun zatındaki aydınlığın, aydınlatmak hâssasının azametini düşünmeli...

Hâsılı: Nur-i ilâhî herşeyin fevkındadır. Onu mustaid olan gözler görür, uyanık kalbler sezer. Hidayete nail olan zatlar idrake muvaffak olur. Evet... Allah u Teâla, o nuru için dilediği kimselere hidayet eder, aradan zulmani hicabları kaldırarak irade buyurduğu mesud kullarını o nura kavuşturur, bu sahada bir tecelli-i suhudiye mazhar buyurur. Yoksa böyle bir hidayet ve inayet bulunmadıkça o cihanşumul nurun karşısında gözler kamaşır, sapık ruhlar, birer yarasa kesilerek o ilâhi nuru inkâra cüret gösterir durur.

Ve Allahu Teâla, nâsa meseller darb eder, bir takım hakikatleri, akli ve manevi varlıkları; anlaşılmasını kolaylaştırmak için maddi, mahsus hâdiselere, varlıklara teşbih yoluyla beyan buyurur. Ta ki nâs gözlerini açsın, selim fitratı üzere hareket etsin, hidayete nailiyet için kabiliyetli bulunsun.

Ve Allahu azimüşşan, her şeye ziyadesiyle alimdir, ezeli ve ebedi olan ilmi, her şeyi muhittir. Onun ilminden hiçbir şey hariç değildir. O, kullarının istidadını, temayülünü, ef'al ve harekâtını tamamen bilir, onların uyanmalarına vesile olacak surette âyâtı ilahiyelerini bast eder, nurunu, kudret ve azametini temsil suretiyle beyan ederek kendilerini hidayet ve saadet yoluna dâvet buyurur.

İşte o alim ve kadim olan mâbudumuzun nur-i hikmet ve uluhiyetinin misali olan o mişkât ve misbah, bakınız ne kudsî mahallarda bulunmaktadır:

□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□ □□□□ □□□□□□ □□□□□ □□□□□□ □□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□

Bir kısım evlerde -yani mescidlerde ki-, Allahu Teala onların o ibadethanelerin maddeten ve mânen yüksek tutulmalarına, tazim edilmelerine ve içlerinde mukaddes isminin daima zikredilmesine izin vermiştir. Öyle mabedler ki, daima muallâ, daima hürmetsizce hareketlere, lakırdılara mahal olmaktan müberra olup her zaman müslümanların ulu secdegah bulunmaktadır.

Bu nazmı celil, mescidlerin muhterem tutulmaları lüzumuna ve yüksek, muazzam bir tarzda yapılmalarının memduhiyetine bir delildir.

O evler, o mescidler içinde Allahu Teala hazretlerini sabahları ve akşamları, yani bütün namaz ve niyaz vakitlerinde takdis ve tenzih eder dururlar :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَشْكُرَهُ لَوْلَا رَحْمَتُ اللَّهِ عَلَيْنَا لَكُنَّا مِنَ الْخَاسِرِينَ
اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
وَبَارِكْ وَسَلِّمْ

Bir nice erler, abid ve zahid kullar ki, onları ne ticaret, ne alım-satım, Allahu Teâla'nın zikrinden ve namazlarını erkân ve şeraitine riayetle kılmaktan ve zekâtlarını vermekten alıkoymaz. Onlar ya hallerine kanaat ederek zahidane bir hayat geçirir, daima ibadet ve taatla uğraşır dururlar: yahut hem dini vazifelerini yapar, hem de meşru surette ticaretleriyle, alışverişleriyle meşgul olurlar. Bu dünyevi meşguliyetleri, kendilerinin dinî vazifelerine engel olmaz, dünya varlığı kendilerini âhiretten gafil bırakmaz, mali ve bedeni ibadetlerine de mağrur olup durmazlar. Belki :

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
وَبَارِكْ وَسَلِّمْ

Onlar, kalblerin ve gözlerin döneceği, mustarib ve mütegayyir olacağı bir günden kıyamet gününün mesuliyetinden korkarlar. Allah havfiyle titreyen kalpleri, kendilerini daima zikir ve fikre sevk eder. Onlar gafil bulunmazlar, onlar daima harf ve haşyet üzere uyanık bir halde bulunurlar ki:

(Mâba'dı var)